

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 25/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice samt lagen om upphävande av 9 § i lagen om en kommun- och servicestruktur- reform

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 5 oktober 2010 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice samt lagen om upphävande av 9 § i lagen om en kommun- och servicestrukturreform (RP 160/2010 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har kulturutskottet och social- och hälsovårdsutskottet lämnat utlåtanden i ärendet. Utlåtandena

(KuUU 15/2010 rd, ShUU 12/2010 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Auli Valli-Lintu, finansministeriet
- ekonomiplaneringschef Matti Väisänen, undervisnings- och kulturministeriet
- biträdande avdelningschef Olli Kerola, social- och hälsovårdsministeriet
- utvecklingschef Jouko Heikkilä, Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om statsandel för kommunal basservice ändras på så sätt att statsandelsprocenten för kommunal basservice höjs till 34,11 procent på basis av förändringar i omfattningen och arten av statsandelsåliggandena.

Det föreslås att finansieringen av kostnaderna för att utveckla statens och kommunernas gemensamma informationssystem fortsätter på så sätt att statsandelen för kommunal basservice årligen minskas med 1,88 euro per invånare 2011—2014. Dessutom ska det år 2011 från statsandelen dras av 0,23 euro per invånare för

finansieringen av inrättandet av och verksamheten på en IT-servicecentral för den offentliga förvaltningen.

De förluster av kommunalskatt som beror på ändringar i skattebasen ska ersättas genom att statsandelen för kommunal basservice höjs med 24,23 euro per invånare.

Lagen ska kompletteras med en bestämmelse som ger regionförvaltningsverken rätt att vid vite ålägga den som får statsandel eller hemkommunsersättning att uppfylla sina förpliktelser, om en kommun, en samkommun eller en utbild-

ningsanordnare som är berättigad till hemkommunsersättning underlåter att fullgöra statsandelsåligganden vid ordnandet av en förpliktelse om vilken det föreskrivs eller bestäms i lag eller med stöd av lag.

I propositionen föreslås det dessutom att utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som befinner sig i en speciellt svår ekonomisk ställning permanentas. Utvärderingsförfarandet ska

regleras i lagen om statsandel för kommunal basservice. Samtidigt upphävs bestämmelserna om det här förfarandet i lagen om en kommun- och servicestrukturreform.

Propositionen hänför sig till statens budgetproposition för 2011 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2011.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Regeringen föreslår att lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) ändras så att statsandelsprocenten för kommunal basservice höjs till 34,11. Höjningen beror på att kommunerna får nya och mer omfattande uppgifter inom social- och hälsovården. En bidragande orsak är att den kalkylerade statsandelen för de nya och mer omfattande uppgifterna är 50 procent. I fråga om de detaljerade ekonomiska konsekvenserna av lagförslaget hänvisar utskottet till det som står i propositionen.

Utskottet påpekar att beräkningsgrunderna i det kalkylerade statsandelssystemet inte är bindande för användningen av statsandelarna och att statsandelssystemet inte är avsett att ha någon operativ styreffekt. Kommunerna är skyldiga att på behörigt sätt utföra alla sina lagfästa uppgifter med all finansiering de har att använda. En av de viktigaste reformerna i lagen om statsandel för kommunal basservice som trädde i kraft vid ingången av 2010 var att statsandelarna i stor utsträckning samlades inom finansministeriets förvaltningsområde enligt principerna i ramlagen om servicestrukturreformen (169/2007).

Utskottet hänvisar dessutom till sitt betänkande om ändringen av statsandelssystemet 2009, där regeringen förutsätts se till att

1) revideringen av systemet med statsandelar till kommunerna fortgår och att bestämningsgrunderna för statsandelarna uppdateras så att de motsvarar de varierande förhållandena och servicebehoven i kommunerna och

2) man med avvikelse från kostnadsneutralitetsprincipen klart ökar statsandelarna för att säkerställa kommunernas lagfästa uppgifter (FvUB 19/2009 rd — RP 174/2009 rd).

I 9 § i ramlagen om servicestrukturreformen finns bestämmelser om förfarandet för utvärdering i kommuner som befinner sig i en speciellt svår ekonomisk ställning. Ifall de nyckeltal för kommunens ekonomi som beskriver finansieringens tillräcklighet eller soliditeten är väsentligt och upprepade gånger sämre än motsvarande nyckeltal för hela landet och två år efter varandra har underskridit de gränsvärden som anges genom förordning av statsrådet, ska kommunen och staten enligt lagen tillsammans reda ut kommunens möjligheter att garantera sina invånare den service som lagstiftningen förutsätter samt vidta åtgärder för att trygga förutsättningarna för servicen. Efter att lagen trädde i kraft har utvärderingar gjorts i sammanlagt 23 kommuner. Antalet kommuner som underskrider gränsvärdena har minskat helt klart efter 2007 i och med att den kommunala ekonomin har blivit starkare. Men regeringen uppger att antalet kommuner som ska genomgå utvärderingsförfarande kan stiga snabbt. Det gäller framför allt kommuner som har stort underskott i balansräkningen.

Utskottet ser det som viktigt att permanenta dagens temporära utvärderingsförfarande enligt propositionen. Förfarandet går ut på att en utvärderingsgrupp med medlemmar utsedda av kommunen och finansministeriet plus en oberoende ordförande förelägger kommunfullmäktige ett förslag till åtgärder för att garantera tjänsterna

till kommuninvånarna. Utskottet anser att utvärderingsförfarandet inte bara ska vara en plan för att återställa den ekonomiska balansen i syfte att säkra kommunens lagstadgade uppgifter utan att den också ska bli ett slags kommunalekonomiskt stresstest som analyserar hur tålig kommunens ekonomi är.

Sammanfattningsvis anser utskottet att propositionen är behövlig och motiverad. Utskottet tillstyrker lagförslag 1 och 2 utan ändringar och föreslår att riksdagen godkänner ett nytt lagförslag 3 med de ändringar som föreslås i betänkandet.

Detaljmotivering

Ett regionförvaltningsverk kan med stöd av 63 b § i lagförslag 1 förelägga vite om en kommun, en samkommun eller en utbildningsanordnare vid ordnandet av stadsandelsåligganden har underlåtit att uppfylla en förpliktelse om vilken det föreskrivs eller bestäms i lag eller med stöd av lag. Utskottet anser det motiverat att förtydliga bestämmelserna om behörigheten att förelägga vite.

Kulturutskottet påpekar i sitt utlåtande att lagen om statsandel för kommunal basservice bara

gäller en del av utbildningen. Den omfattar största delen av den grundläggande utbildningen. Däremot tillämpas lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) bland annat på flexibel grundläggande utbildning och tilläggsfinansiering av elever med förlängd läroplikt. För att undvika att regionförvaltningsverket kan förelägga vite bara för en del av utbildningen föreslår kulturutskottet att 64 § 1 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet kompletteras med en hänvisning till 63 b § i lagen om statsandel för kommunal basservice.

Med anledning av kulturutskottets utlåtande föreslår förvaltningsutskottet en ändring i 64 § 1 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, som inte ingår i propositionen.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 1 och 2 utan ändringar och

godkänner ett nytt lagförslag 3 (Utskottets nya lagförslag).

Utskottets nya lagförslag

3.

Lag

om ändring av 64 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 64 § 1 mom. som följer:

64 §

Tillämpning av vissa bestämmelser i lagen om statsandel för kommunal basservice

På sådan finansiering som avses i denna lag tillämpas dessutom följande bestämmelser i lagen om statsandel för kommunal basservice:

1) 55 § 2 mom. om nya och mera omfattande statsandelsåligganden,

FvUB 25/2010 rd — RP 160/2010 rd

2) 61 § 2 mom. om bestämmande av kommunens invånarantal,

3) 62 § 3 mom. om beviljande av statsandel vid ändring i kommunindelningen,

4) 63 § om bestämmande av statsandelen när en kommuns område delas,

5) 63 b § om regionförvaltningsverkets behörighet att förelägga vite.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 30 november 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Antti Rantakangas /cent

vordf. Tapani Mäkinen /saml

medl. Marko Asell /sd

Thomas Blomqvist /sv

Maarit Feldt-Ranta /sd

Rakel Hiltunen /sd

Oiva Kaltiokumpu /cent

Elsi Katainen /cent

Outi Mäkelä /saml

Petri Pihlajaniemi /saml (delvis)

Raimo Piirainen /sd

Lenita Toivakka /saml

Unto Valpas /vänst

ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.